

SPIS TREŚCI

Od autora 9

Część pierwsza. ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. Metodologiczne problemy badań społecznych	12
1.1. Specyfika nauk społecznych	12
1.2. Przedmiot i cel badań społecznych	20
1.3. Filozoficzne podstawy badań społecznych	26
1.4. Moralne aspekty badań społecznych	33
1.4.1. Uwagi wstępne	33
1.4.2. Wpływ komercjalizacji nauki na postawy i zachowania badających	35
1.4.3. Propozycja „Dekalogu badacza rzeczywistości społecznej”	37
1.5. Typy badań	40
1.5.1. Badania typu poznawczego	42
1.5.2. Badania dla potrzeb praktyki	44
1.6. Proces badawczy	47
1.6.1. Strategia badań w naukach społecznych	47
1.6.2. Projektowanie procesu badawczego	49
1.6.3. Badania pilotażowe	52
1.7. Problem badawczy	53
1.7.1. Problem badawczy a problem społeczny	53
1.7.2. Postawy wobec problemów społecznych	60
1.7.3. Postawa naukowa wobec problemów społecznych	66
1.7.4. Typy i formy problemów badawczych	68
1.8. Hipotezy	69
1.8.1. Co to jest hipoteza	69
1.8.2. Typy hipotez	70
1.8.3. Tworzenie hipotez	72
1.9. Wskaźniki i zmienne zjawisk społecznych	73
1.9.1. Proces kształtowania się pojęcia wskaźnika zjawisk społecznych	73
1.9.2. Pojęcie wskaźnika zjawisk społecznych	76
1.9.3. Zmienne w badaniach społecznych	80
1.9.4. Właściwości wskaźników społecznych	84
1.9.5. Funkcje spełniane przez wskaźniki	86
1.10. Metody badań	87
1.10.1. Potoczne i naukowe ujmowanie zjawisk społecznych	87
1.10.2. Pojęcie metody i jej związek z teorią	89
1.10.3. Typologia metod	98
1.10.4. Metody „mieszane”	103
1.10.5. Metody i techniki badań	109

- 1.11. Rygoryzm i anarchizm metodologiczny 11
 - 1.11.1. Ukazanie problemu 111
 - 1.11.2. Zasadny rygoryzm metodologiczny
a osobliwe próby unaukowiania nauk społecznych 112
 - 1.11.3. Możliwości przewyciężenia osobliwego rygoryzmu
i anarchizmu metodologicznego 125

Część druga. PROCES BADAWCZY

2. Eksperyment w naukach społecznych 133

- 2.1. Pojmowanie eksperymentów w badaniach społecznych 133
- 2.2. Rodzaje eksperymentów stosowanych w naukach społecznych 138
 - 2.2.1. Eksperyment projektowany w terenie 138
 - 2.2.2. Eksperyment laboratoryjny 140
 - 2.2.3. Eksperyment ex-post-facto 142
 - 2.2.4. Eksperyment projekcyjny 143
 - 2.2.5. Eksperymenty jednoczesne i sukcesywne 144
- 2.3. Wiarygodność badań opartych na eksperymentach 146

3. Metoda monograficzna 148

- 3.1. Uwagi dotyczące genezy metody monograficznej i jej rozwoju 148
- 3.2. Założenia metody monograficznej 156
- 3.3. Zalety i niedostatki badań monograficznych 158

4. Badania terenowe 167

- 4.1. Określenie badań terenowych 167
- 4.2. Typy badań terenowych 170
- 4.3. Przygotowanie badań terenowych 171
- 4.4. Zachowanie badającego w badaniach terenowych 175

5. Badania całościowe i reprezentacyjne 178

- 5.1. Określenie badań reprezentacyjnych i próbki reprezentacyjnej 178
- 5.2. Wielkość próbki reprezentacyjnej 180
- 5.3. Metody wyboru próbki reprezentacyjnej 181
 - 5.3.1. Wybór według przekonań badającego 182
 - 5.3.2. Wybór w oparciu o rachunek prawdopodobieństwa 183
- 5.4. Zastosowanie metody reprezentacyjnej 185
- 5.5. Kłopoty związane z doбором próbki reprezentacyjnej i jej zmianami 187

6. Obserwacja 189

- 6.1. Postrzeganie przypadkowe a obserwacja jako metoda badawcza 189
- 6.2. Rodzaje obserwacji 193
 - 6.2.1. Obserwacja bezpośrednia i pośrednia 193
 - 6.2.2. Obserwacja kontrolowana i niekontrolowana 194
 - 6.2.3. Obserwacja jawna i ukryta 195

6.2.4. Próba systematyzacji	196
6. 3. Zalety obserwacji i trudności związane ze stosowaniem tej metody badań	197
7. Wywiad	200
7.1. Określenie wywiadu jako metody badań	200
7.2. Typy wywiadu	201
7.2.1. Wywiady ustne i pisemne	201
7.2.2. Wywiad skategoryzowany i nieskategoryzowany	202
7.2.3. Wywiad jawny i ukryty	203
7.2.4. Wywiady indywidualne i zbiorowe	204
7.2.5. Wywiad panelowy	206
7.2.6 Wywiad telefoniczny	206
7.3. Warunki określające poprawne przeprowadzenie wywiadu	207
7.4. Środki pomocnicze stosowane przy wywiadach	212
7.5. Zalety i wady wywiadu	213
8. Badania ankietowe	215
8.1. Charakterystyka badań ankietowych	215
8.2. Typy ankiet stosowanych w badaniach społecznych	218
8.3. Wymogi metodologiczne badań ankietowych	222
8.3.1. Zasady opracowania ankiety	222
8.3.1.1. Struktura ankiety	223
8.3.1.2. Forma i treść ankiety	224
8.3.1.3. Wygląd zewnętrzny ankiety	227
8.3.2. Uwagi na temat przydatności badań ankietowych	227
9. Badania oparte na dokumentach	229
9.1. Pojęcie dokumentu w badaniach faktów społecznych	229
9.2. Typy dokumentów pisemnych i zasady ich wykorzystywania	231
9.2.1. Dokumenty zebrane w sposób systematyczny	231
9.2.2. Dokumenty okolicznościowe	234
9.2.3. Tzw. metoda biograficzna	238
9.3. Problem wiarygodności danych zawartych w dokumentach	240
10. Socjometria	243
10.1. Założenia socjometrii i jej zastosowanie	243
10.2. Ilościowe analizy socjogramu	247
10.3. Uwagi o metodzie socjometrycznej	250
11. Badania sondażowe	252
11.1. Uwagi wstępne	252
11.2. Geneza badań sondażowych	253
11.3. Metody i techniki stosowane w badaniach sondażowych	253
12. Opracowanie zebranych materiałów badawczych	263
12.1. Przygotowanie danych do analizy ilościowej i jakościowej	263

12.1.1. Weryfikacja	263
12.1.2. Selekcja	264
12.1.3. Klasyfikacja	265
12.1.4. Kategoryzacja	266
12.1.5. Skalowanie	268
12.2. Analiza ilościowa	277
12.3. Analiza jakościowa	285
12.4. Uogólnienie dotychczasowych rozważań dotyczących analizy	293
12.5. Sprawozdanie z badań	296

13. Wyjaśnianie zjawisk społecznych 298

13.1. Określenie problemu	298
13.2. Rozwój poglądów na temat naukowego wyjaśniania	304
13.3. Typy wyjaśnień faktów społecznych	309

14. Metodologiczne aspekty zaufania i podejrzliwości 318

14. 1. Podstawy zaufania i podejrzliwości	318
14. 2. Analiza uwarunkowań zaufania i podejrzliwości	324

Wybrana literatura	331
--------------------	-----